

Chronische zieke werknemers: Werkbeleving & ziekteverzuim

dr. Nathalie Donders

drs. Karin Roskes

dr. Joost van der Gulden

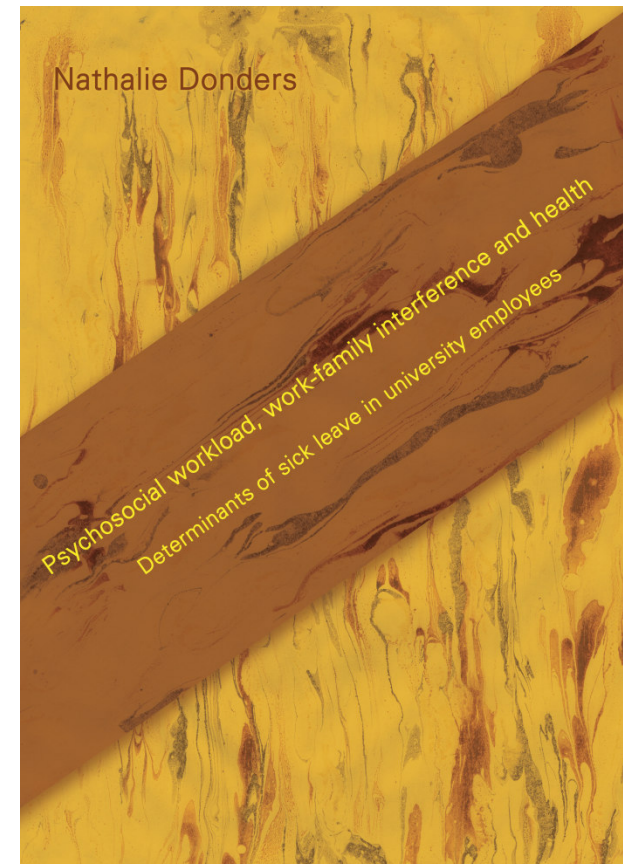
Afdeling Eerstelijngeneeskunde

Centrum voor Huisartsgeneeskunde, Ouderengeneeskunde en Public Health

UMC St Radboud, Nijmegen

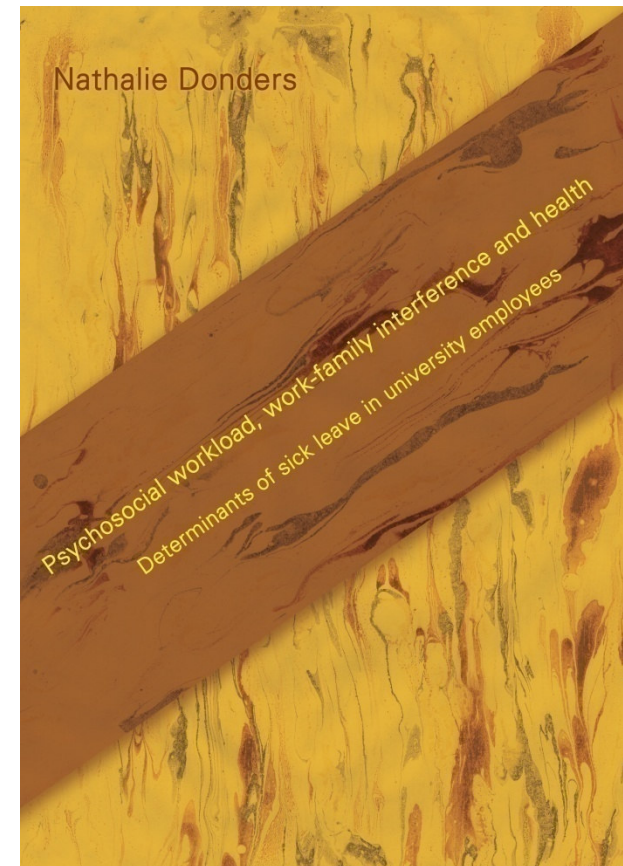
Onderdeel van promotie onderzoek

- Een verkennende studie
werkkenmerken en gezondheid
bij universiteitspersoneel
- Werk-thuisinterferentie als
determinant van ziekteverzuim
(man/vrouwverschillen)

Onderdeel van promotie onderzoek

- Een verkennende studie
werkkenmerken en gezondheid
bij universiteitspersoneel
- Werk-thuisinterferentie als
determinant van ziekteverzuim
(man/vrouwverschillen)
- **Werknemers met chronische ziekten:
ziekteverzuim en werkbeleving**

Psychosociale arbeidsbelasting en verzuim bij werknemers met chronische ziekten

“Een open deur”

“explosief materiaal”

Chronische ziekte

- Heeft u een chronische ziekte?

Nee: n=1347 (75%)

Ja: n=444 (25%)

Suikerziekte

Longklachten

Psychische aandoening

Neurologische ziekten

Kanker

Bewegingsapparaatklachten

Hart- en vaatziekten

Anders, namelijk.....

13% van de CZW had 2 of meer ziekten

Uw ideeën...

Welke verschillen bestaan er tussen werknemers **met** chronische ziekten en **zonder** chronische ziekten in

- psychosociale arbeidsbelasting / werkbeleving?
- rapportage van ziekteverzuim?
- werkfactoren als determinanten van gezondheid en ziekteverzuim?

Waarom aandacht voor werknemers met chronische ziekten?

- 23% van de 15-64 jarigen rapporteert een chronische ziekte (CBS, 2001)
- Door strengere regels tav prepensioen en WIA: stijging van aantal werknemers met beperkingen
- Astma en COPD: longfunctie is *niet* gerelateerd aan ziekteverzuim, adaptatie en regelmogelijkheden *wel* (Boot et al, 2005)

Aanleiding

- Onderzoek met ziekteverzuim als uitkomstmaat:
zelden gecorrigeerd voor chronische ziekte
→ in vragenlijst opgenomen
- Naar aanleiding van Boot et al, 2005:
vergelijking tussen werknemers met en zonder chronische
ziekte: minder “open deur” dan gedacht

Vraagstellingen (1)

- Komt er meer frequent en / of langdurig verzuim voor bij werknemers met een chronische ziekte?
- Welke werkkenmerken en gezondheidsmaten hangen samen met frequent verzuim en langdurig verzuim bij werknemers **met** chronische ziekte (CZW) en werknemers **zonder** een chronische ziekte (NCZW)?

Methoden: Vragenlijst in 2001 verstuurd

Negatieve werkfactoren

ongewenste bejegening, rolconflict
werkdruk, rolonduidelijkheid,
fysieke belasting

Positieve werkfactoren

arbeidsvoorwaarden, afwisseling,
informatie, loopbaanmogelijkheden,
communicatie, inspraak,
autonomie, steun leidinggevende,
steun collega's

Demografische kenmerken

geslacht, leeftijd, uren werk/week
functie (laag NWP, hoog NWP, WP)

Thuisfactoren

burgelijke staat, leeftijd kinderen, opvang,
huishoudelijke hulp, woon-werkverkeer, werk
partner, relatie met partner en kinderen,
bijdrage partner in huishouden / opvoeding,
mantelzorg, emotionele gebeurtenissen,
ontspanning buiten werk, tevredenheid sociale
leven

Werk-thuisinterferentie

W→TI

T→WI

Gezondheid

vermoeidheid, emotionele uitputting, ervaren
gezondheidsklachten, chronische ziekte,
ziekteverzuim

Vragen over gezondheid

- **Vermoeidheid**

Verkorte vermoeidheidsvragenlijst (4 items) uit CIS

- **Emotionele uitputting**

Utrechtse Burnout Schaal (4 items)

- **Ervaren gezondheidsklachten**

Vragenlijst Onderzoek Ervaren Gezondheid (VOEG, 13 items)

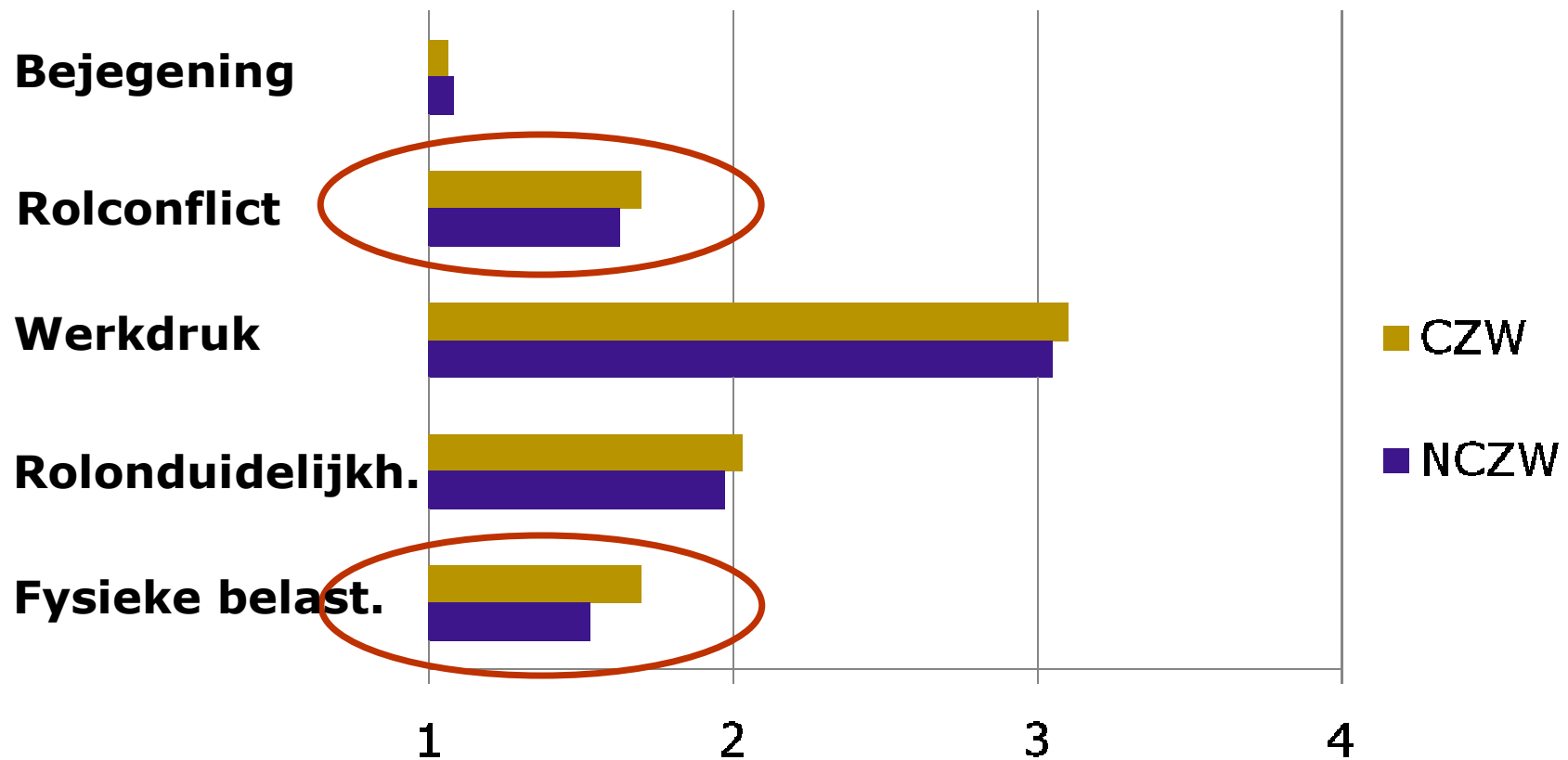
Vragen over ziekteverzuim

- Heeft u de afgelopen 12 maanden wel eens om gezondheidsredenen van uw werk moeten verzuimen
 - nee
 - ja, namelijk keer
- Hoeveel weken *in totaal* in afgelopen 12 maanden
- **Frequent verzuim:** > 2 keer in afgelopen 12 maanden
- **Langdurig verzuim:** > 2 weken in totaal in afgelopen 12 mnd
- Verzuim wegens ongeval/ sportblessure
16 weken zwangerschap/bevalling = geen verzuim

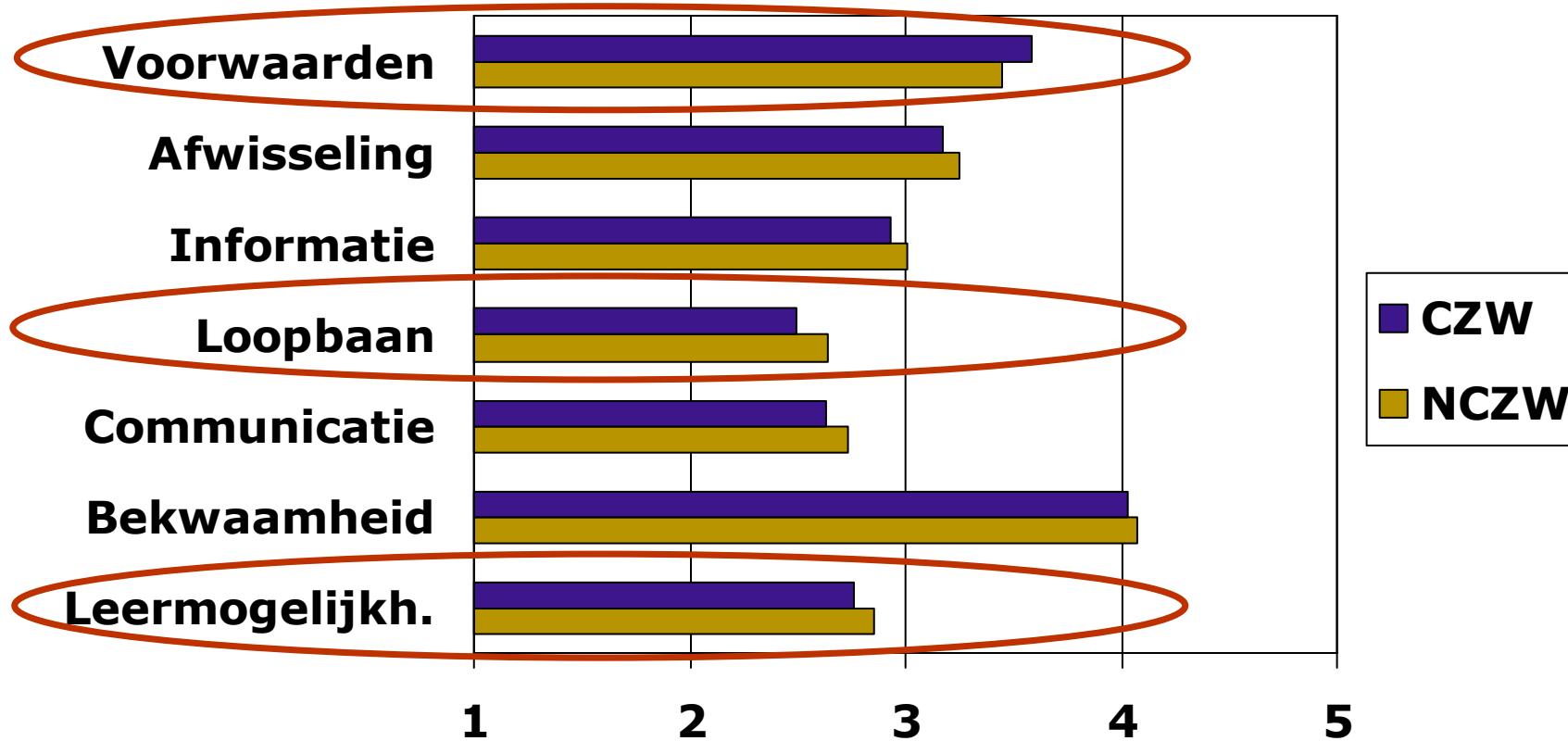
Demografische kenmerken

	NCZW	CZW		
Geslacht man	53,8%	50,8%		
	vrouw	46,2%	49,2%	
Leeftijd	<36 jaar	36,0%	24,1%	
	36-45 jaar	28,8%	24,8%	*
	46-55 jaar	25,6%	32,9%	
	>55 jaar	10,3%	18,3%	
Functie	Lager opgeleid NWP	24,6%	32,0%	
	Hoger opgeleid NWP	28,1%	29,0%	*
	Wetenschappelijk	47,3%	39,0%	
Uren	≤ 24 uur / week	13,6%	19,9%	
	25-40 uur/week	52,0%	51,2%	*
	>40 uur/week	34,3%	28,9%	

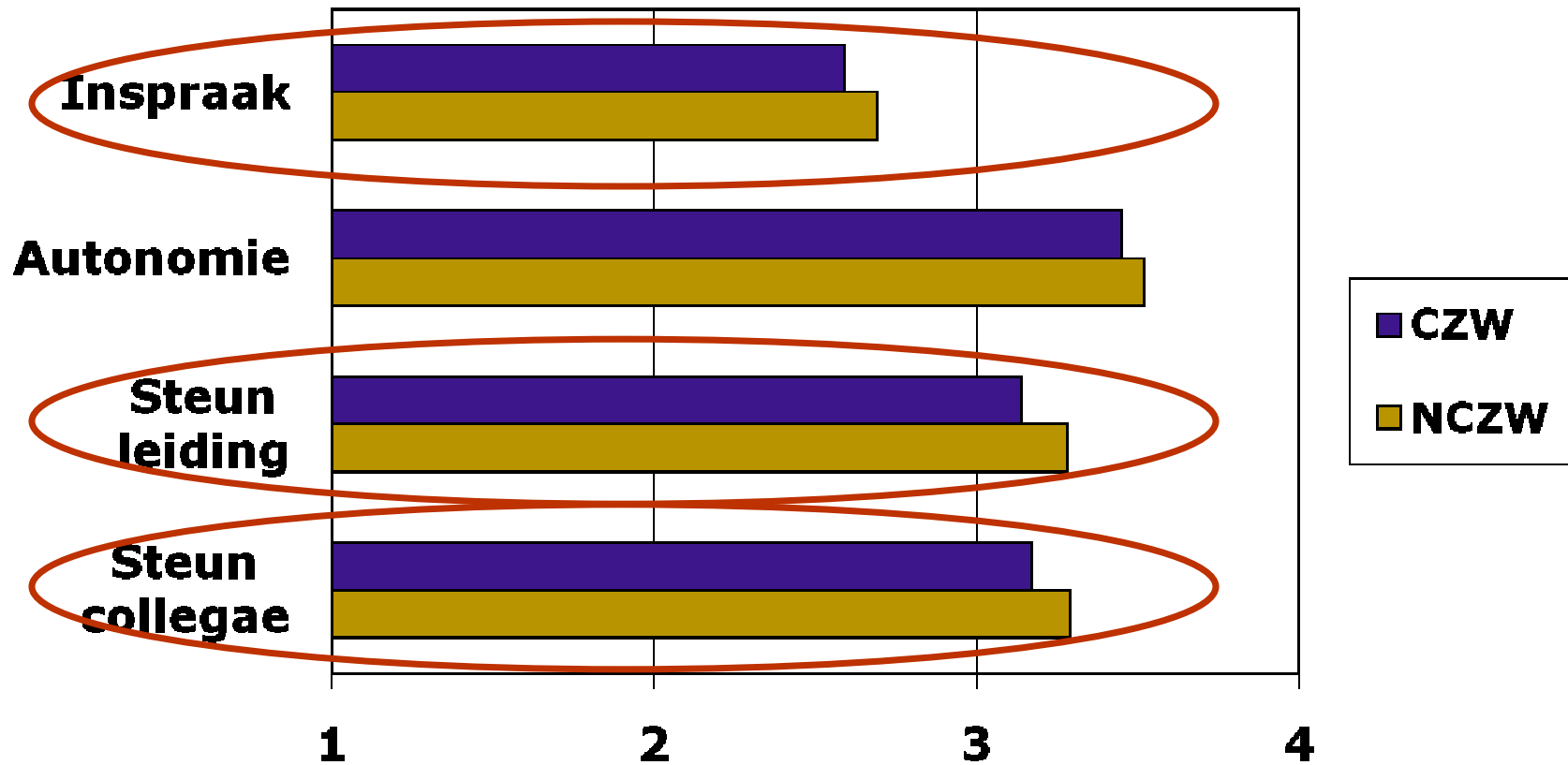
Resultaten: Werkbeleving - negatieve aspecten

Resultaten: Werkbeleving – positieve aspecten

Resultaten – Werkbeleving: regelmogelijkheden & sociale steun

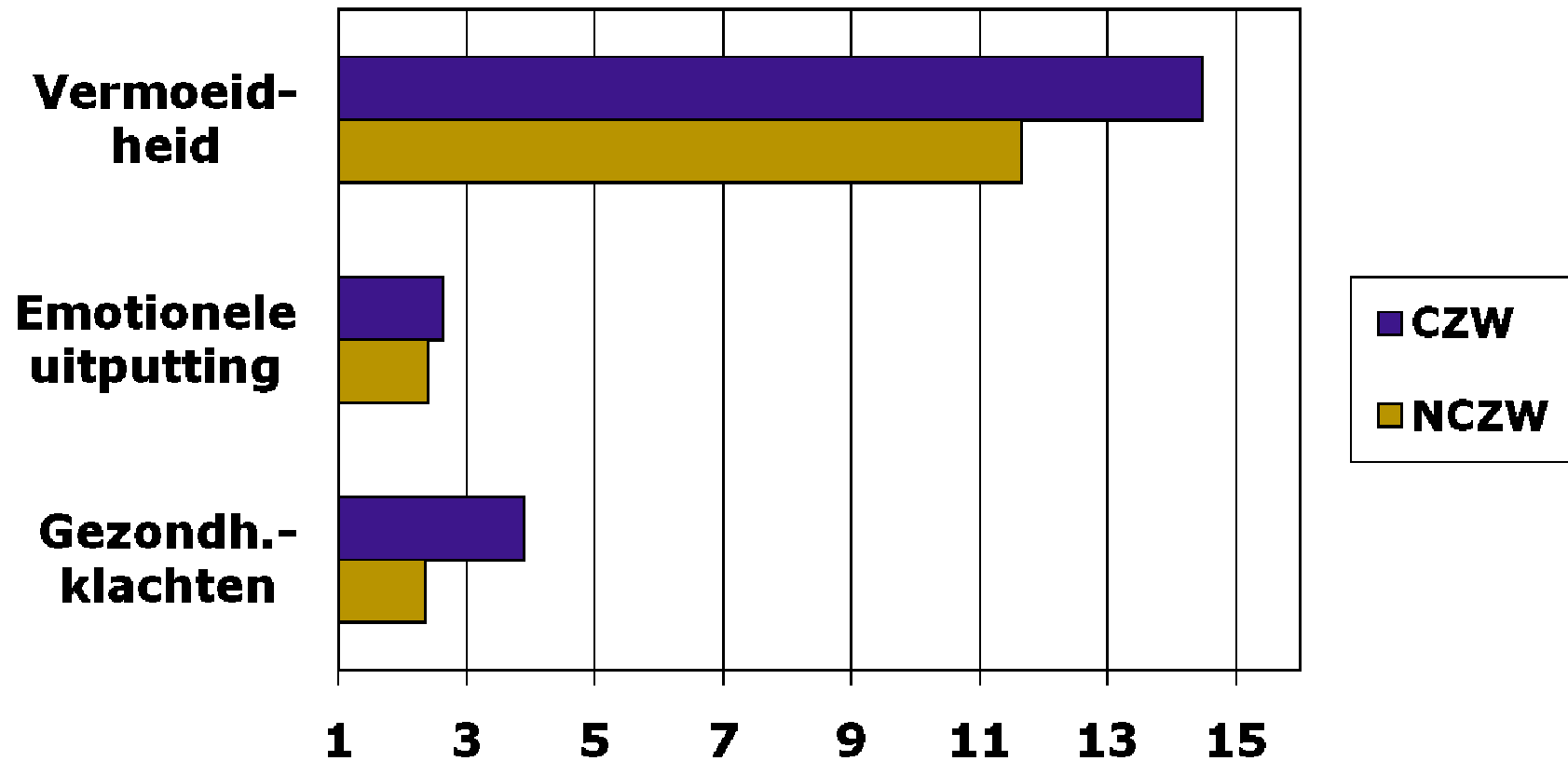
Psychosociale arbeidsbelasting samengevat:

Gecorrigeerd voor geslacht, leeftijd, functie en aantal uren werken / week:

- Hogere scores op negatieve werkaspecten
- Lagere scores op positieve aspecten, regelmogelijkheden en sociale steun

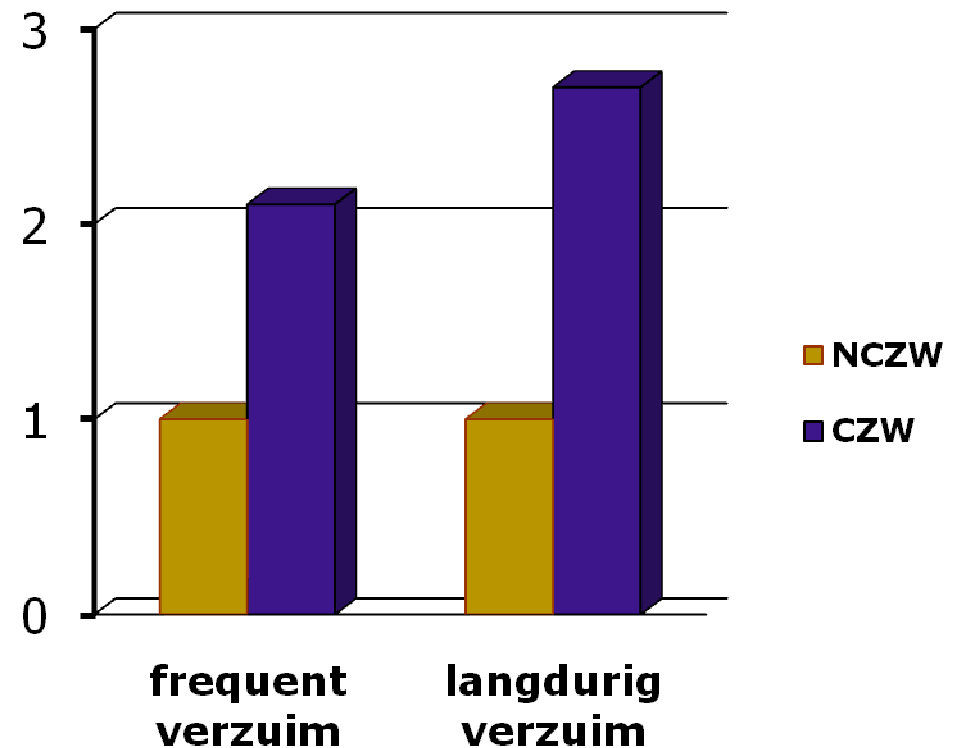
Onduidelijk of banen minder goed zijn of dat werk zwaarder wordt gepercipieerd door de ziekte (Merens et al, 2000)

Resultaten – Gezondheidsmaten

Odds ratio's Ziekteverzuim

- **Frequent verzuim:**
> 2x in afgelopen 12 mnd
- **Langdurig verzuim:**
> 2 weken in totaal in
afgelopen 12 mnd

Aspecten geassocieerd met **Frequent verzuim**

CZW

Vermoeidheid 3,8

Leeftijd: 46-55 tov <36 0,4

Uren: >40 tov < 25 0,3

NCZW

Gezondheidsklachten 2,7

Emotionele uitputting 2,4

Laag NWP vs WP 1,6

Hoog NWP vs WP 2,7

Aspecten geassocieerd met **Langdurig verzuim**

CZW

Gezondheidsklachten	3,0
Vakbekwaamheid	0,6

NCZW

Vermoeidheid	2,2
Gezondheidsklachten	2,0
Rolonduidelijkheid	1,7
Fysieke belasting	1,6
Geslacht (vrouwen)	1,6
Loopbaanmogelijkh.	0,6
Uren: >40 tov <25	0,5

Determinanten van verzuim samengevat

- Leeftijd en aantal uren werk per week:
→ '*Healthy worker effect*'
- In beide groepen: Gezondheidsmaten zijn sterkere 'voorspellers' dan werkaspecten.

→ Hoe is dan de samenhang tussen werkfactoren en gezondheidsmaten?

Determinanten van **Vermoeidheid**

NCZW

- Rolconflict
- Werkdruk
- Rolonduidelijkheid
- Fysieke belasting
- Informatie over werk
- Geslacht & functie

- Arbeidsvoorwaarden
- Leermogelijkheden
- Sociale steun collega's
- Leeftijd & uren/week

CZW

- Ongewenste bejegening
- Autonomie
- Geslacht

Determinanten van **Emotionele uitputting**

NCZW

- Rolconflict
- Werkdruk
- Rolonduidelijkheid
- Fysieke belasting
- Functie

- Arbeidsvoorwaarden
- Taakafwisseling
- Sociale steun collega's
- Leeftijd & uren/week

CZW

- Ongewenste bejegening
- Werkdruk

- Arbeidsvoorwaarden
- Leermogelijkheden
- Sociale steun leidinggevende

Determinanten **Ervaren gezondheidsklachten**

NCZW

- Rolconflict
- Werkdruk
- Rolonduidelijkheid
- Fysieke belasting
- Geslacht

- Taakafwisseling
- Sociale steun collega's

CZW

- Ongewenste bejegening
- Fysieke belasting
- Geslacht

Determinanten gezondheid samengevat

- Meer werkfactoren bij NCZW → *door meer respondenten*
- Ongewenste bejegening, leermogelijkheden, sociale steun van leidinggevende en autonomie spelen bij CZW een grotere rol dan bij de NCZW
- Verklaarde variantie 'vermoeidheid' bij CZW is laag:
Vermoeidheid als ziekteverschijnsel

Discussie

- Cross-sectioneel onderzoek, al aanpassingen gedaan?
- Zelfgerapporteerd ziekteverzuim
misclassificatie beperkt met gemaakte categorieën
- Geen onderscheid naar type ziekte / aandoening
zelfde knelpunten maar verschillende prioriteiten
(Detaille et al, 2003)

Conclusies & aanbevelingen (1)

- Psychosociale arbeidsbelasting CZW:
redelijk goed, maar wel minder dan bij NCZW
*ongewenste bejegening, leermogelijkheden, sociale steun
leidinggevende en autonomie*
- Gezondheidsmaten gaan vooraf aan ziekteverzuim:
signaalfunctie, aandacht tijdens jaargesprek?

Conclusies en aanbevelingen (2)

- Aanpassingen:
gesprek met leidinggevende nodig
*Bedrijfsarts zou werknemer
kunnen stimuleren om ziekte ter
sprake te brengen*

Hoofdconclusie - Stelling

Bij onderzoek naar gezondheid en ziekteverzuim dient het vragen naar het hebben van een chronische ziekte net zo standaard te worden als het vragen naar geslacht en leeftijd.

Terug naar uw ideeën

- Welke genoemde factoren ziet u terug? Welke niet?
- Kunnen we die overeenkomsten / verschillen verklaren?
- Vindt u de factoren uit dit onderzoek van belang voor uw begeleiding van cliënten / werknemers met een chronische ziekte?
- “Open deur” of “explosief materiaal”?

Contact: N.Donders@sg.umcn.nl